

Ubasute - Tessék szépen meghalni!

Írta: Iskariotes

Ubasute/obasute/o yasuet (姥捨て - „fent hagy egy öregasszonyt” vagy „fent hagy egy szülőt”), egy gyakorlat volt, ami akkor élt, ha egy évben igen rossz volt a termés vagy más milyen okoknál fogva valaki terhet jelentett a családra vagy egy közösségre. Ez akár jelenthet betegséget is vagy szegénységet is. A japán Folklor kutatókat megosztja, hogy ez a szokás meddig volt jelen a társadalomban, illetve hogy milyen gyakori jelenségnek számított. Ezt a hagyományt számos mese, rege, legenda, regény, mondóka, ének, film és megírt más is megörökítette.

Története

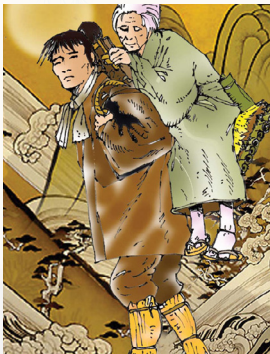
Magáról a hagyományról nagyon nehéz pontos és jó képet kapni. Egyrészt már a VII. századi iratokban is úgy hivatkoznak a szokásra, mint ami csak régen volt, de abban a korban már nem volt érvényben. Továbbá azért sem nagyon maradtak fent bizonyítékok, mert az erős konfucianus hatások miatt az ősök/szülők tisztelete szent dolog volt, tehát aki megölte a saját apját/anyját az hatalmas bűnt követett el. Ezért is választották sokan azt a megoldást, hogy a már magatehetetlen rokont elvitték egy olyan helyre ahol már nem tudott

magáról gondoskodni. Így pár napon belül meghalt kiszáradástól, éhínségtől, megfagytak vagy állatok ölték meg őket. Tehát mivel ez egy tabu dolog volt, ezért gyakorlatilag senki sem tudott róla, csak mindenki mendemondákat/legendákat hallott ilyen esetekről. Másrészt a városokban ez soha nem tudott teret hódítani magának, ez az „eutanázia” módszer leginkább a városoktól távol eső kis hegyi falvakban esett meg.

Az elbeszélések valódiságát bizonyítja, hogy létezik egy hegy a Kamuriki-yama

„...a már magatehetetlen rokont elvitték egy olyan helyre ahol már nem tudott magáról gondoskodni. Így pár napon belül meghalt...”

(冠着山), melynek másik neve a hagyományra utaló Ubasute-yama (姥捨山). Illetve van egy vasútállomás is, ami az Obasute névre hallgat. Érdekesség, hogy mindkét hely a Naganó prefektúra Chikuma helység közelében található.

Alapvetően két típusú történet maradt fenn az utókorra. Az egyik típusban a helyi hatalmasság rendeli el a nagy éhínség alatt, hogy aki nem hasznos tagja a közösségnek azt ki kell végezni. Ebben az esetben a fiú bűntudja a szülőjét, de végül nehogy megtalálják a katonák, inkább elviszi az erdőbe/hegyre és otthagyja azzal, hogy amint teheti, visszatér hozzá. De valamilyen tragikus oknál fogva ez nem sikerül, és amikor visszatér a hőn szeretett apjához/anyjához az már halott.

„...ez egy tabu dolog volt, ezért gyakorlatilag senki sem tudott róla, csak mindenki mendemondákat/legendákat hallott ilyen esetekről.”

Ennek a típusnak egy gyakori variánsa, hogy az öreg valahogyan túléli a nehéz időket, míg nem a helyi király egy olyan problémára keres megoldást, amire csak a történetben szereplő idős ember tudja a megoldást. Miután megoldja a megoldhatatlannak hitt bajt, az uralkodó maga ismeri el, hogy hibázott valamint hitet tesz arról, hogy az öregek igenis hasznos tagjai a társadalomnak. Ezt a típust nevezik bonyolult feladatú vagy kihívásos történetnek.

A másik típust ágas történetnek nevezik, az európai kultúrkörben azt mondjuk, hogy Jancsi és Juliska története. Ebben a variánsban a gyermek önként viszi el az idős felmenőjét a hegyre, de ő útközben ágakat tör le, bogycókat szór el, stb. Amikor megkérdezik tőle, hogy miért teszi mindezt, azt válaszolja, azért hogy biztonságban hazatalálj. Ezen a ponton szokott ez a sablon kettéválni. Az egyik fajtában a gyermek annyira meghatódik a szülői gondoskodás ezen megnyilvánulásától, hogy meggondolja magát és hazaviszi szerettét. A másik variánsnál ez nem történik meg, ilyenkor a gyermek megkapja a büntetését általában valamilyen halál formájában.

Kultúrában

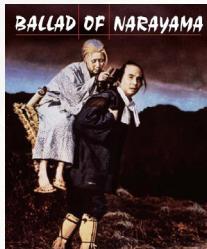
A klasszikus japán irodalomból két művet lehet ide példaként felhozni: az egyik a *Yamato Monogatari* (*Yamato meséje*) a X. századból, a másik pedig a *Konjaku-mono-*

gatarisyu, (*Régi és új legendák*) a XII. százdból.

Napjainkban is találkozhatunk ilyen történetekkel. Így Christopher Buckley *Boomsday* című regényében is megjelenik ez a halálnem. Illetve a *Star Trek* univerzumban több történet is játszódik ilyen vagy ehhez hasonló moráletikai probléma körül. De említhetnénk magyar példát is: Sánta Ferenc: *Sokan voltunk* novelláját.

Természetesen a japán filmgyártást sem kerülte el ez a történet. 1958-ban készült el a *Nara hegy balladája*, majd 1983-ban a remakeje is, ami aztán Imamura Shoheinek elhozta a Cannes-i Arany Pálmát. Mindkét mű Fukazawa Shichiro 1956-ban megjelent azonos című regényén alapszik. De egy koreai mű is készült belőle, mégpedig Kim Ki-young rendezésében a *Goryeojang* 1963-ban.

Magam részéről mindössze egy animéről tudok, ami ezzel foglalkozik, ez pedig a Sanae Yamamoto rendezésében készült *Kyoiku Senga: Ubasute yama* 1925-ből. Bár a *Hell Girl - Pokoli Lány* című sorozat első évadának Enma Ai történetét bemutató része is gyakorlatilag erre a történetszálra vezethető vissza. Illetve az *Árnybíró* I. kötetében a Temetés Kóreiben is ezt a szokást mutatja be.

